

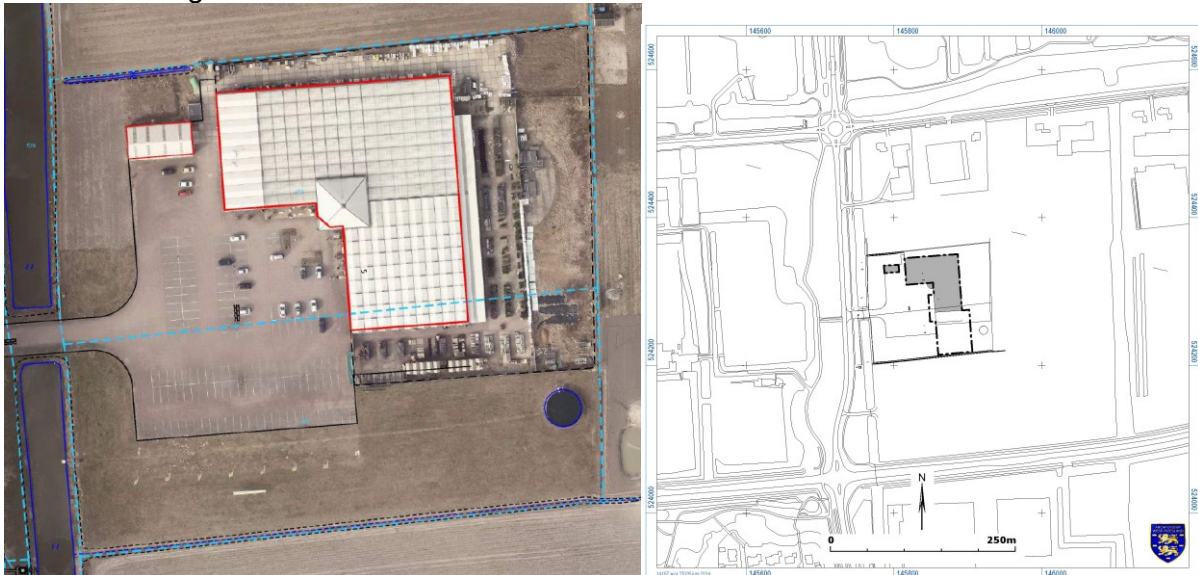

Document: *Archeologische Quickscan*
Plangebied: *Ranzijn tuin & Dier, Veilingweg 5, Bovenkarspel, gemeente Stede Broec*
Adviesnummer: *14167*
Opsteller: *C. Soonius (regio archeoloog)*
Datum: *17-07-2014*

Archeologische Quickscan

1. Inleiding

Op verzoek van de Gemeente Stede Broec is het archeologisch aspect bekeken met betrekking tot de aanpassing van het bestemmingsplan op de locatie Ranzijn tuin & dier aan de Veilingweg 5 te Bovenkarspel. Aangezien er nog geen nota archeologiebeleid is vastgesteld met een bijbehorende beleidsadvieskaart waarop vrijstellingen voor archeologisch onderzoek staan aangegeven, is een archeologische Quickscan uitgevoerd door Archeologie West-Friesland.

Afbeelding 1. Ligging bestaande bebouwing op luchtfoto en huidige topografie (zwarte stippellijn is het nieuwe bouwvlak, grijze vlak is huidige bebouwing).

2. Bestaande situatie en geplande ingrepen

Het plangebied is voor een deel bebouwd en verhard en voor een deel in gebruik als grasland. Ranzijn tuin & dier wil graag uitbreiden. Daartoe dient de vorm van het bouwvlak te wijzigen. Hierbij wordt het bouwvlak aan de zuidzijde iets groter, maar gaat er van de westzijde een deel af. Het is de bedoeling dat de kas wordt uitgebreid en er een buitentuin gerealiseerd wordt. Tevens wordt de hoofdentree verplaatst en het parkeerterrein aangepast.

3. Bestemmingsplan Landelijk gebied Stede Broec 2010 en (concept)beleidskaart Archeologie

Het plangebied ligt in het bestemmingsplan Landelijk gebied Stede Broec 2010 (Vollmer & Partners, 2012). Hierin heeft het perceel waarop Ranzijn tuin & dier gevestigd is de bestemming detailhandel. Hierbij heeft vrijwel het gehele perceel (excl. het bouwvlak) een dubbelbestemming Waarde Archeologie gekregen. De bij de dubbelbestemming horende vrijstellingsgrenzen liggen op 100m² en 50 cm diepte

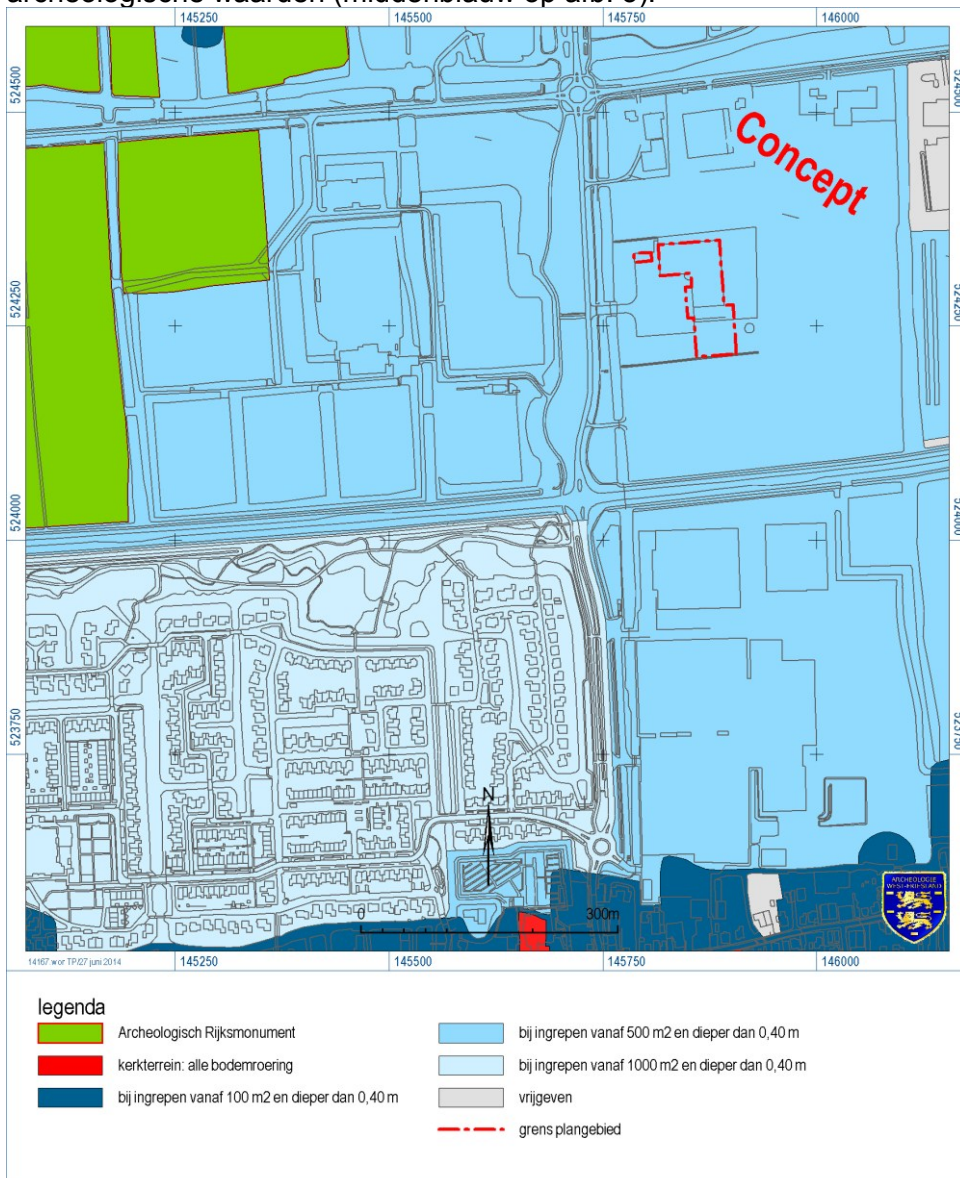

Afbeelding 2. Uitsnede locatie Ranzijn tuin & dier (rood vlak) op verbeelding bestemmingsplan Landelijk gebied Stede Broec 2010. De zwarte lijn betreft het huidige bouwvlak, de rode stippellijn het gewenste bouwvlak (= plangebied).

In de Monumentenwet 1988 en de herziening ervan in 2007 (Wet op de Archeologische Monumentenzorg) wordt de omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden beschreven. De herziene Monumentenwet verplicht gemeenten om 'rekening te houden met aanwezige of te verwachten archeologische waarden'.

Het bestemmingsplan staat hierbij centraal. Hierin worden bouw- en aanlegvoorschriften opgenomen. Indien belangrijke archeologische waarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen niet in de bodem behouden kunnen blijven, dient de informatie te worden veiliggesteld d.m.v. een opgraving. De Monumentenwet gaat hierbij uit van een algemene vrijstelling voor ingrepen tot 100 m², maar biedt de gemeente ook de nodige beleidsruimte om haar eigen afweging te maken.

De gemeente Stede Broec heeft in het bestemmingsplan landelijk gebied de algemene vrijstellingsgrens gehanteerd, maar wil in de toekomst gebruik van maken en heeft Archeologie West-Friesland gevraagd een beleidskaart archeologie te vervaardigen. Ten behoeve van het vervaardigen van deze kaart zijn verschillende bronnen geraadpleegd. Op basis van deze bronnen geldt voor onderhavig plangebied vooralsnog dat er vanaf 500 m² en dieper dan 40 cm rekening gehouden dient te worden met eventueel aanwezige archeologische waarden (middenblauw op afb. 3).

Afbeelding 3. Het toekomstige bouwvlak (rode stippellijn) geprojecteerd op de concept-archeologische beleidskaart van de gemeente Stede Broec.

4. Archeologische waarden en verwachtingen (in de directe omgeving van) het plangebied

In het kader van de ruilverkaveling het Grootslag is in de jaren '70 van de vorige eeuw een archeologische veldkartering uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Binnen het plangebied zijn diverse oppervlaktevindplaatsen bekend. Het betreft vooral materiaal uit de Middeleeuwen en de Bronstijd (ARCHIS-waarnemingsnummers 5480, 5497 t/m 5510, 5538, 5539, 5545, 5547, 5553, 5554, 5556, 5567 t/m 5571, 5596 t/m 5601). De middeleeuwse vondsten zijn vermoedelijk met de bemesting van de velden over de akkers verspreid. Bij de aanleg van de Veilingweg zijn meerdere kringgreppels en grondsporen waargenomen uit de Bronstijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 18555).

In 2006 is een archeologische verwachtingskaart van het gebied De Streek (West-Friesland Oost) vervaardigd (De Boer & Molenaar, 2006). De Streek kent een tamelijk uitgebreide historie wat betreft het Bronstijdonderzoek. Resultaten hiervan (m.n. ruimtelijke overzichtsgegevens: luchtfoto's, opgravingen, bekende vindplaatsen) zijn samengevoegd en geïntegreerd in enkele kaartbijlagen.

Voor De Streek is een gedetailleerd verwachtingsmodel opgesteld voor twee archeologische perioden: Bronstijd en Middeleeuwen.

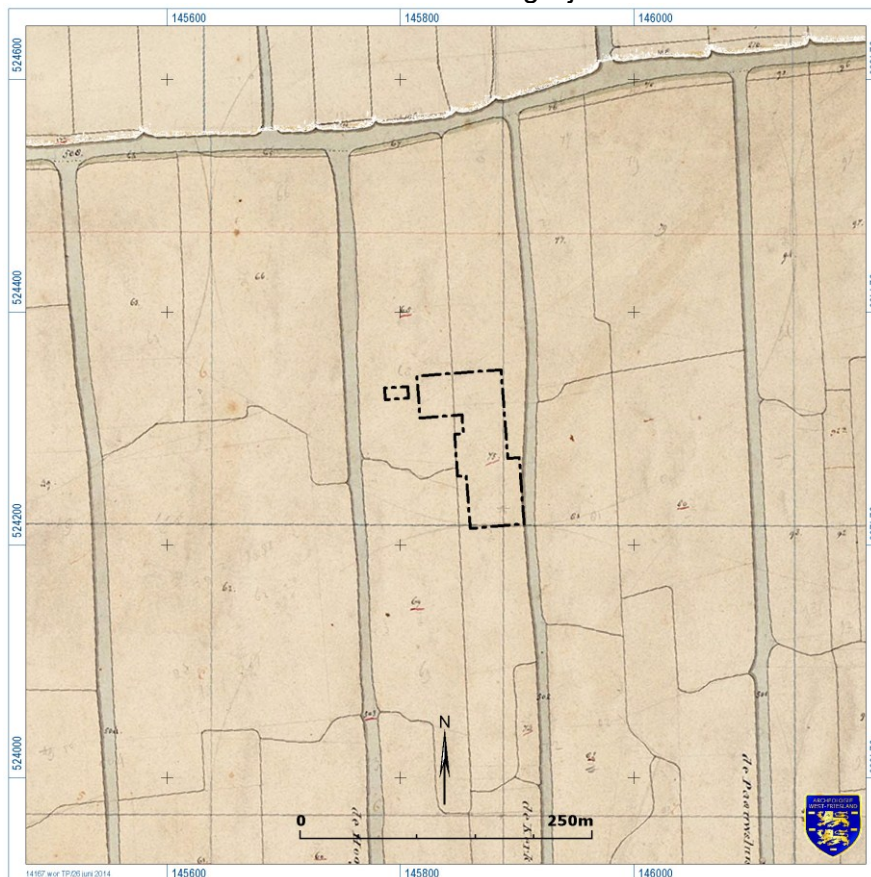

Afbeelding 4. Het plangebied (rode stippellijn) geprojecteerd op de vereenvoudigde bodemkaart van Ente (1963).

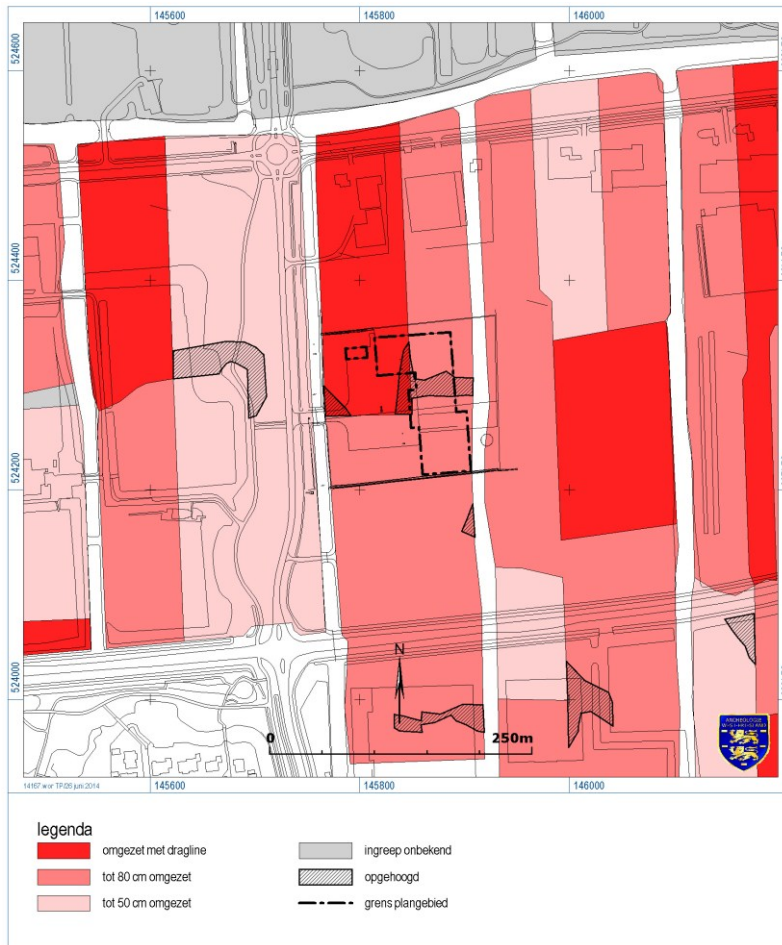
Uitgangspunt voor de verwachtingskaart van de Bronstijd is de bodemkaart Ente (1963). Het plangebied bevindt zich in een deel van West-Friesland met een zeer gevarieerde bodemgesteldheid (afb. 4). Op de vereenvoudigde bodemkaart is te zien dat het plangebied doorsneden wordt door banen van zand- en zavelgronden. Rondom het plangebied bevinden zich kleiige kwelders. Recent onderzoek in Enkhuizen heeft aangetoond dat er in de Bronstijd ook op de kwelders werd gewoond (Roessingh & Lohof, 2011). Voor het plangebied geldt een middelhoge tot hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd en een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen.

Voor het bepalen van de archeologische verwachting voor de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historische kaarten. De oudste relevante kaart voor het gebied is de kaart van Johannes Dou uit 1652-1654 (collectie Westfries Archief). Hierop is te zien dat het plangebied buiten de oude bewoningsas van de Hoofdstraat valt. De *Kerkesloot* loopt vanaf het lint richting het noorden.

Op de 19de eeuwse kadastrale minuutkaart is nog zichtbaar hoe het gebied er voor de ruilverkaveling heeft uitgezien. De Kerkesloot is ook hier nog fraai zichtbaar (begrenst het nieuwe bouwvlak in het oosten. Het is niet waarschijnlijk dat binnen het onderzoeksgebied resten uit de 17de tot 19de eeuw aanwezig zijn.

Afbeelding 5. Het plangebied (rode stippellijn) geprojecteerd op de kadastrale minuut uit 1826. Op deze kaart is het oude verkavelingspatroon nog zichtbaar.

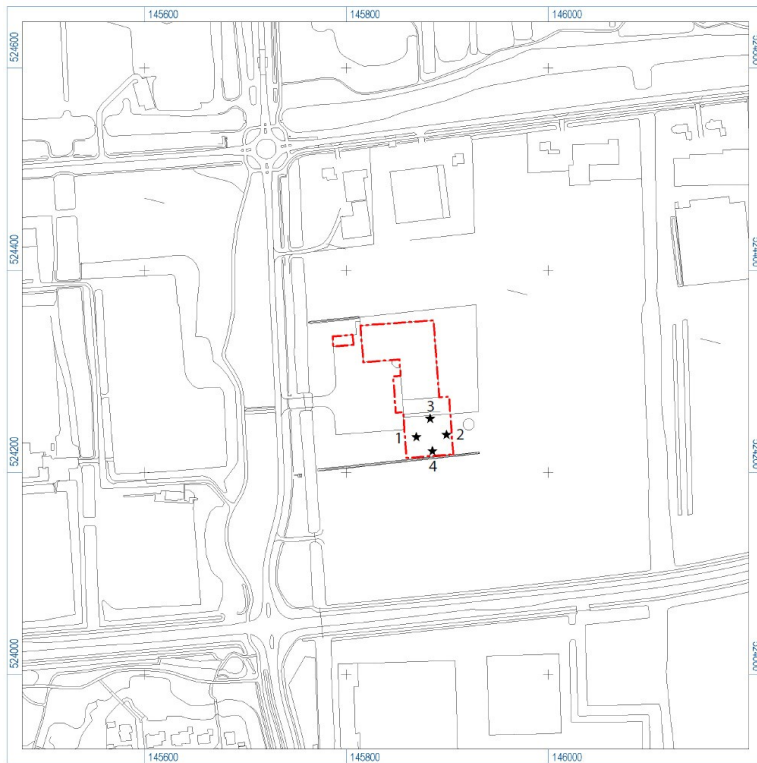
Afbeelding 6. Het onderzoeksgebied geprojecteerd op de ingrepenkaart.

De ingrepen tijdens de ruilverkaveling lijken in dit gebied aanzienlijk geweest (afb. 6). Het terrein is voor een groot deel tot 80 cm omgezet. Op sommige locaties is met een dragline gewerkt. De exacte mate van verstoring kan echter niet aan de hand van dit kaartmateriaal worden bepaald. De Kerkesloot (in wit zichtbaar op afb. 6) is ook gedempt. Verreweg de meest ruilverkavelingswerkzaamheden werden uitgevoerd met een gesloten grondbalans. Dit betekent dat sloten werden gedempt met materiaal afkomstig van de hogere delen.

5. Veldtoets

Op dinsdag 15 juli is door Archeologie West-Friesland een veldtoets uitgevoerd binnen het plangebied. Doel van de veldtoets was het vaststellen van de mate van intactheid van het bodemprofiel. Ter plaatse van het nieuwe bouwvlak, dat nu nog in gebruik is als grasland, zijn vier boringen gezet. Er zijn geen opvallende hoogteverschillen waargenomen.

De verstoorde bovengronde (bouwvoor incl. menglaag) heeft een dikte tussen 40 en 80 cm en bestaat uit donkerbruingrijze tot bruingrijze uiterst siltige kalkrijke matig humeuze klei. Onder de verstoorde bovenlaag bevindt zich sterk siltig zand met kleilagen of sterk siltige klei met zandlagen. Het oorspronkelijke oude loopvlak uit de Bronstijd is niet meer aanwezig ter plaatse van het nieuwe bouwvlak. Diepere sporen kunnen nog wel aanwezig zijn. De middelhoge tot hoge verwachting voor waardevolle resten uit de Bronstijd dient naar beneden te worden bijgesteld.

Afbeelding 7. Boorpuntenkaart plangebied Veilingweg 5 Bovenkarspel

Conclusie en Advies

Op basis van onderhavige Quicksan kan geconcludeerd worden dat er in het plangebied mogelijk archeologische waarden uit de Bronstijd aanwezig zijn, die door de nieuwbouw worden bedreigd. De veldtoets heeft uitgewezen dat de ruilverkavelingswerkzaamheden grote delen van het oorspronkelijke landschap hebben afgetopt. Alleen diepere grondsporen zijn nog intact.

Archeologie West-Friesland adviseert het toekomstige bouwvlak vrij te geven m.b.t. het aspect archeologie.

Ten behoeve van het doen van waarnemingen dient in de omgevingsvergunning te worden opgenomen dat Archeologie West-Friesland de graafwerkzaamheden wil monitoren. Dit omdat eventueel aan te treffen vondstmateriaal uit de Bronstijd extra informatie kan opleveren over de bewoningsgeschiedenis van Bovenkarspel.

Voor het monitoren van de graafwerkzaamheden worden geen kosten in rekening gebracht en dit zal niet tot vertraging leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Monumentenwet) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Bodemvondsten te Wormer.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden (Aad Weel: tel. 06-52824909, Carla Soonius: tel. 06-25272867).

Voor het overige deel van het plangebied wordt geadviseerd een dubbelbestemming Waarde-Archeologie op te nemen (zie af. 3). Dit betekent dat bij ingrepen vanaf 500 m² en dieper dan 40 cm het archeologisch aspect dient te worden meegewogen. Indien gewenst kan Archeologie West-Friesland de bestemmingsregel aanleveren ten behoeve van het bestemmingsplan.

Bronnen

Archis2 (<http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>)

Boer, G.H. de & S. Molenaar, 2006. West-Friesland Oost. Provincie Noord-Holland. Een archeologische verwachtingskaart voor De Streek. *RAAP-rapport* 1290. Archeologisch Adviesbureau RAAP, Amsterdam.

Ente, P.J., 1963. Een bodemkartering van het tuinbouwcentrum 'De Streek'. *De bodemkartering van Nederland, deel XXI*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Grontmij, 1975. RVK 'Het Grootslag' Blok 76 Blad V. Bestek I, Dienst 1975. Ingrepenskaart. Tekeningnummer NH5 60278-31.

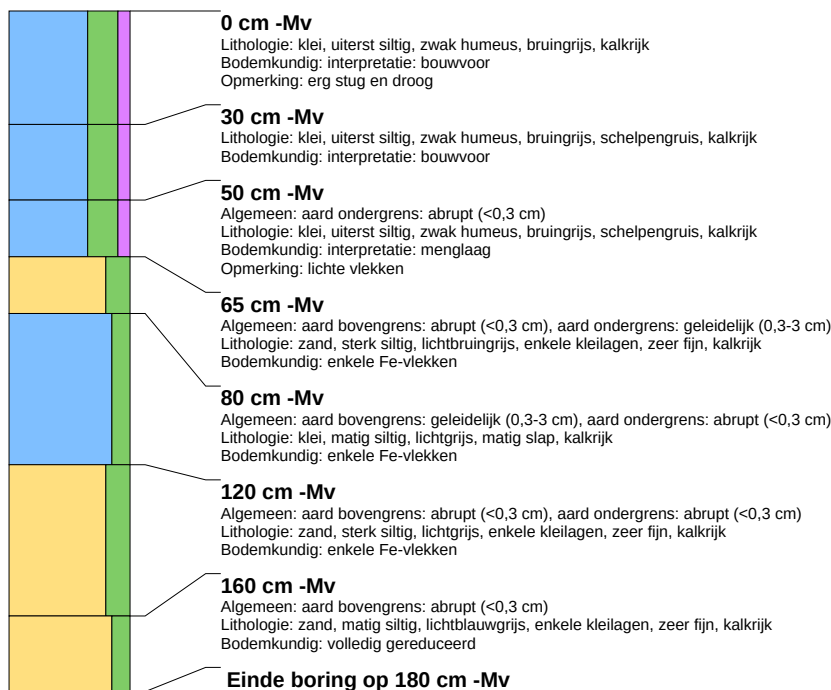
Kadastrale Minuut, 1826. Gemeente Grootebroek en Lutjebroek, sectie B, genaamd Het Dorp, in een blad.

Roessingh, W. & E. Lohof, 2011. Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen-Kadijken. ADC-monografie 11, Amersfoort.

Vollmer & Partners, 2011. Bestemmingsplan Landelijk gebied 2010 Stede Broec. Vollmer & Partners, Utrecht (vastgesteld 2011, onherroepelijk 14 maart 2012).

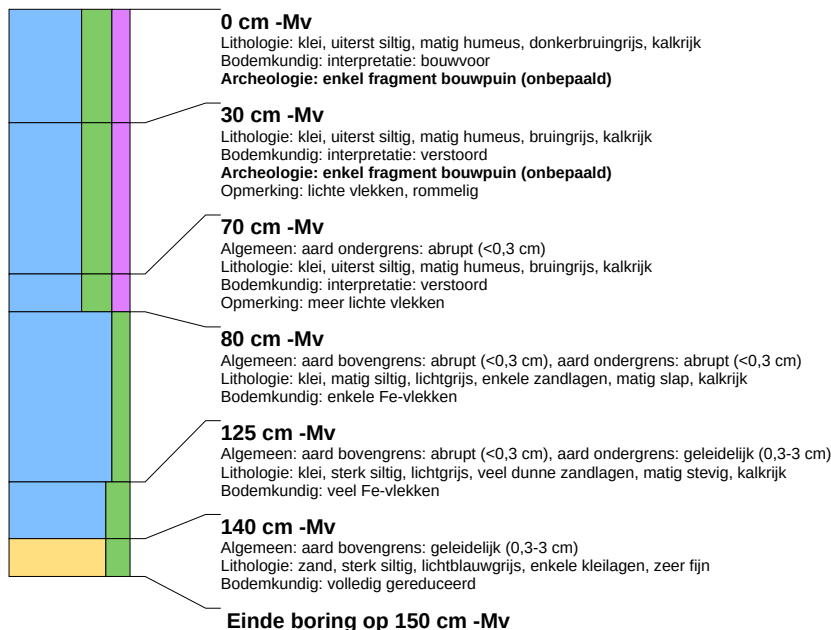
boring: 14167-1

beschrijver: CS/JV, datum: 15-7-2014, X: 145.869, Y: 524.235, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

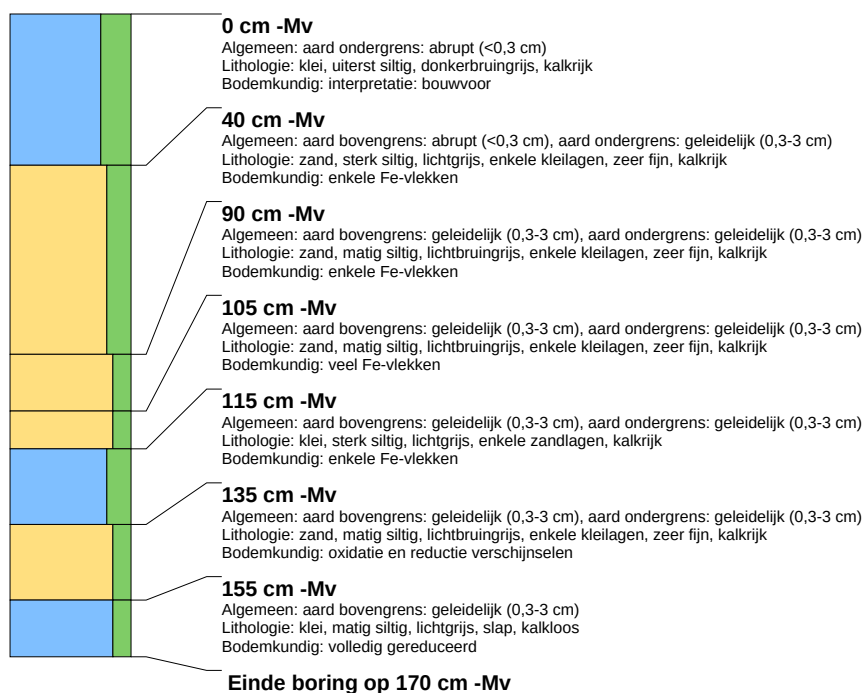
boring: 14167-2

beschrijver: CS/JV, datum: 15-7-2014, X: 145.899, Y: 524.237, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

boring: 14167-3

beschrijver: CS/JV, datum: 15-7-2014, X: 145.882, Y: 524.253, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

boring: 14167-4

beschrijver: CS/JV, datum: 15-7-2014, X: 145.885, Y: 524.221, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 20A, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Noord-Holland, gemeente: Stede Broec, plaatsnaam: Bovenkarspel, opdrachtgever: Gemeente Stede Broec, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

